

ΑΡΘΡΟ : ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΕΛΙΤ

Του Βασίλη Σεβδαλή
Οικονομολόγου - Συγγραφέα

Ένα θέμα που απασχολεί πολλούς είναι το γιατί δεν λειτουργεί η Δημοκρατία, στη χώρα μας και αλλού. Θέλετε παραδείγματα; Στη χώρα μας, ο νόμος περί Ευθύνης Υπουργών, χάρη του οποίου παραγράφονται οι ευθύνες των υπουργών μετά από δύο κοινοβουλευτικές περιόδους. Και ενώ υπήρξαν τόσα σκάνδαλα τα τελευταία χρόνια στα οποία πιθανολογείται ότι εμπλέκονται υπουργοί, κανέναν από αυτούς δεν μπορεί να αγγίξει η δικαιοσύνη, γιατί ό τ. πρωθυπουργός το καλοκαίρι του 2009 εσπευσμένα έκλεισε την βουλή και παραγράφηκαν. Βέβαια, και προηγούμενα πιθανολογούμενα σκάνδαλα «ξεγλίστρησαν» με τον ίδιο νόμο.

Και από τον διεθνή χώρο: Οι 11.000 ομοσπονδιακοί λομππίστες στις ΗΠΑ, τα έσοδα των οποίων πέρυσι ανήλθαν σε 3,5 δις. δολάρια. Μία ομάδα συμφερόντων που φροντίζει οι πελάτες της (π.χ. η πετρελαϊκή εταιρεία BP) ... να «πάρουν ένα δείγμα του πώς θα επιτύχουν στην Ουάσιγκτον». (Καθημερινή 10.07.2010).

Κάθε φορά που με απασχολεί ένα μεγάλο ζήτημα, ζητώ βοήθεια από την Ιστορία μας, επειδή εκτιμώ ότι οι πρόγονοί μας έβλεπαν τα σημαντικά θέματα με καθαρή ματιά. Καθώς δε πάντα προσπαθώ να ανατρέχω σε σημαίνοντα πρόσωπα και γεγονότα, έψαξα να βρω αναφορές για τον Περικλή. Πώς δρούσε ο Περικλής, ώστε να είναι υπόδειγμα πολιτικού στους αιώνες; Τις δικές του δε προδιαγραφές ας τις πάρουμε ως μεζούρα για να μετρήσουμε τους πολιτικούς στις μέρες μας.

Από την πληθώρα των στοιχείων που αναφέρει ο Πλούταρχος στους Παραλλήλους Βίους και ο Θουκυδίδης στην Ιστορία του, θα μνημονεύσω μόνο τα ακόλουθα δύο:

- (1) (Πλούταρχος: Περικλής, 7.5) «...Μόνο ένα δρόμο έπαιρνε πάντα στην πόλη, αυτόν που οδηγούσε στην αγορά και την βουλή. Τις προσκλήσεις σε δείπνα και όλες τις παρεμφερείς κοσμικότητες και συνήθειες τις άφησε κατά μέρος, τόσο που σε όλο το μακρό χρονικό διάστημα που έδρασε ως πολιτικός, σε κανενός το σπίτι δεν πήγε να δειπνήσει. Μονάχα μια φορά, στους γάμους του εξαδέλφου του Ευρυπτολέμου, πήγε και έμεινε ως την στιγμή που έγιναν οι σπονδές και ύστερα αμέσως σηκώθηκε και έφυγε. Γιατί, βέβαια, η κοσμική ζωή μπορεί εύκολα να ξεπεράσει κάθε μέτρο, και είναι πραγματικά δύσκολο να διαφυλάξει κανείς την σοβαρότητά του μες τις καθημερινές συνήθειες και επαφές. Η πραγματική αρετή όμως φαίνεται τόσο πιο όμορφη, όσο πιο πολύ φαίνεται, και τίποτε δεν θαυμάζουν οι άλλοι στον άξιο άνθρωπο περισσότερο από τον τρόπο που στην καθημερινή του ζωή πλησιάζει τους συνανθρώπους του.»
- (2) (Θουκυδίδης: Βιβλίο 2, 65) «...Αιτία γι' αυτό ήταν ότι εκείνος [ο Περικλής], με το κύρος του, την εκτίμηση που του είχαν και τις πνευματικές του ικανότητες – είχε αποδειχθεί αναμφισβήτητα κι ανώτερος χρημάτων (αδωρότατος) –, συγκρατούσε τον λαό χωρίς να του περιορίζει την ελευθερία, και πιο πολύ οδηγούσε το πλήθος παρά συρόταν απ αυτό. Δεν προσπαθούσε ν' αποχτήσει δύναμη με μέσα που δεν ταίριαζαν ούτε μιλούσε για να ευχαριστήσει, αλλά μπορούσε, επειδή είχε κύρος, να εναντιωθεί σε κάτι και να προκαλέσει ακόμα και την οργή του λαού».

Στις μέρες μας δεχόμαστε ότι κατά το πλείστον μας κυβερνούν ελίτ – που αντλούν την πιστοποίησή τους και από τα ονομαστά, τα λεγόμενα 'καλά' Πανεπιστήμια όπου σπούδασαν. Τι, όμως, σημαίνει αυτό;

Σύμφωνα με το λεξικό του Μπαμπινιώτη, ελίτ είναι το καλύτερο (κοινωνικά, οικονομικά ή πνευματικά) τμήμα ενός κοινωνικού συνόλου, και – κατ' επέκταση – οτιδήποτε εκλεκτό και ξεχωριστό. Ανταποκρίνονται όμως οι ελίτ που μας κυβερνούν σε αυτόν τον ορισμό; Και αν ναι, γιατί τότε δεινοπαθούν οι λαοί σε όλα τα πλάτη και τα μήκη του πλανήτη μας; Και μία ακόμη απορία: Αφού οι ελίτ αυτές είναι τόσο έξυπνες και τόσο αποτελεσματικές, όπως θέλουν να μας πείσουν οι σπόνσορές τους, γιατί δεν κάνουν κάτι και για τους λαούς, αλλάζοντας ή μεταβάλλοντας λίγο τις Δομές που υπηρετούν; Είναι και αυτό μια ουτοπία που τρέφουμε εμείς οι λαοί, ή μήπως τις ελίτ ενδιαφέρει πρωτίστως, αν όχι αποκλειστικά, το χρήμα; Ή ισχύει εδώ η ρήση «ουδείς δύναται δυσὶν κυρίοις δουλεύειν»;

Και πώς λειτουργούν σε σύγκριση με τον Περικλή; Βρίσκονται ανάμεσα στον λαό, τον αφουγκράζονται και παίρνουν τις αποφάσεις τους σύμφωνα με τα συμφέροντά του, ή σε μεγάλο βαθμό συναναστρέφονται με τα διάφορα λόμπυ και κάθε είδους άλλες εξουσίες και αποφασίζουν σύμφωνα με τις επιλογές των τελευταίων, άρα σύμφωνα με ειδικά συμφέροντα, και ως εκ τούτου εναντίον του γενικού συμφέροντος; Δεν θεωρείται κοινό μυστικό ότι πολύ δύσκολα μπορεί να εκλεγεί κανείς βουλευτής, τουλάχιστον στις μεγάλες περιφέρειες, αν δεν έχει πίσω του έναν επιχειρηματία που θα καλύψει τις προεκλογικές του δαπάνες; Και σε τίνας τις ανάγκες θα ανταποκρίνονται μετά οι αποφάσεις του έτσι εκλεγμένου βουλευτή, σε εκείνες του λαού ή σε εκείνες του σπόνσορα;

Και πόσο «αδωρότατη» είναι η κυβερνώσα ελίτ; Θέλουν οι σημερινές ελίτ να υπηρετήσουν τον λαό; Ή μήπως πολλοί από αυτούς, όταν αποφοιτούν από τα φημισμένα τους Πανεπιστήμια, ονειρεύονται χρήμα και εξουσία; Τουλάχιστον στην χώρα μας δεν βλέπουμε πλέον πολιτικούς που ήταν πλούσιοι και πτώχευσαν από την πολιτική. Μάλλον το αντίθετο: Πολλοί ήταν πτωχοί και πλούτισαν δια της πολιτικής. Πόσο μακριά είναι από εκείνο που αναφέρει ο Πλούταρχος (15,3): «...παρ' όλα αυτά ο Περικλής δεν έκανε την περιουσία που του άφησε ο πατέρας του ούτε κατά μία δραχμή μεγαλύτερη.»

Και τι έγινε τα τελευταία τριάντα και πλέον χρόνια; Πόσο αντιπάχτηκαν οι ελίτ σε μη θεμιτά αιτήματα, ιδιαίτερα των λόμπυ; Δια μαγείας οδηγηθήκαμε στα πρόθυρα της πτώχευσης; Και δεν διαμορφώνουν τούτη την στιγμή εταίροι μας κανόνες για πτώχευση κρατών; Ή μήπως η σημερινή κρίση δεν είναι το αποτέλεσμα αδυναμίας, για πολλά χρόνια, οι ιθύνοντες να προβούν σε λήψη αναγκαίων αποφάσεων και αυτό οδήγησε στο να κυβερνάται η χώρα – ουσία – από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΔΝΤ;

Με τα παραπάνω δεν θέλω να αδικήσω αυτούς που αντιπροσωπεύουν, ας μου επιτραπεί να τους ονομάσω έτσι, την αληθινή ελίτ. Εννοώ τους πράγματι άξιους ανθρώπους, που ενδεχομένως απεφοίτησαν και αυτοί από ονομαστά Πανεπιστήμια, που υπηρετούν την Αλήθεια, τις Επιστήμες, τις Τέχνες, και – γιατί όχι – την Οικονομία και την Πολιτική. Αυτοί είναι συνήθως ταπεινοί, ικανοποιημένοι με αυτό που κάνουν και τους μαθαίνουμε λόγω των επιτευγμάτων τους. Δεν έχουν καμιά σχέση με την ελίτ που προβάλουν τα ΜΜΕ και άλλοι σπόνσορές τους, που διατυμπανίζουν συνεχώς πόσο σημαντικοί είναι, χωρίς όμως να τεκμηριώνεται αυτό με αναφορές σε ένα άξιο προσοχής έργο τους.

Βέβαια, ο Μπαμπινιώτης κάνει καλή δουλειά και αναφέρει στο λεξικό του και την έννοια ελιτισμός, δηλ. το κοινωνικό σύστημα που υποστηρίζει την ελίτ εις βάρος των άλλων τάξεων. Ομολογώ ότι πολύ προβληματίστηκα από τον παραπάνω ορισμό και άρχισα πάλι το ψάξιμο.

Σύμφωνα με κριτήρια που ο Αριστοτέλης ορίζει, το «πρώτον είδος της Δημοκρατίας είναι εκείνη, η οποία διακρίνεται κατ' εξοχήν δια της ισότητος» (Πολιτικά Δ 1291β32-34). Δεύτερον, «Πολίτης δε είναι γενικώς μεν ο έχων και το δικαίωμα να άρχει και την υποχρέωσιν να είναι αρχόμενος» (Πολιτικά Γ 1283β46 - 1284^ο4). Και τρίτον αναφέρει πως «Κατ' εξοχήν δε και κυριώτατα ενεργούς [Πολίτες] θεωρούμεν εκείνους, οι οποίοι ως αρχιτέκτονες εξωτερικεύουν δια πράξεων τας συλλήψεις της διανοίας» (Πολιτικά Η 1325^ο24-25).

Δεν νομίζω ότι κομίζω γλαύκας εις Αθήνας εάν υποστηρίξω, ότι τουλάχιστον κατά τα αριστοτελικά κριτήρια, δεν έχουμε Δημοκρατία, ούτε στην Ελλάδα, ούτε στις άλλες Δυτικές χώρες.

Τότε όμως τι έχουμε;

Μήπως έχουμε Ελιτισμό;

Θα μας βοηθούσε πολύ, να εννοούμε αυτά που λέγουμε και να λέγουμε αυτά που εννοούμε.

Τολμώ, λοιπόν, να ονομάσω, για την ανάγκη ακριβέστερου ορισμού της κατάστασης που βιώνουμε, το σημερινό Πολίτευμα στις χώρες της Δύσης ΔΟΜΩ(Ν)-ΚΡΑΤΙΑ, γιατί ουσιαστικά μας κυβερνούν απρόσωπες Δομές (Υπερεθνικοί Οργανισμοί, Εταιρείες, Λόμπυ, Παντός Είδους Εξουσίες) τις οποίες υπηρετούν ελίτ – ελίτ μάλιστα που είναι αναλώσιμες, μιας ή πολλαπλών χρήσεων. Οι Δομές αυτές, με τον δυναμισμό τους, προσπαθούν να μας κατακτήσουν και να επικυριαρχήσουν. Χωρίς να σημαίνει αυτό ότι δεν μας ταλανίζουν και άλλες παλαιότερες Δομές που ουσιαστικά αποτελούν αποζωτικοποιημένα κελύφη.

Αν δεχτούμε ότι τελικά μας κυβερνούν Δομές, ζούμε στο πολίτευμα ΔΟΜΩΚΡΑΤΙΑ. Πού, όμως, πρέπει τώρα, εμείς οι Ενεργοί Πολίτες, να εστιάσουμε την προσοχή μας;

Σίγουρα, ούτε την διεθνή κατάσταση μπορούμε να αλλάξουμε, ούτε την ευρωπαϊκή. Ας αλλάξουμε όμως, έστω, ό,τι μπορούμε να επηρεάσουμε με την ψήφο μας. Ας αναρωτηθούμε: θέλουμε να μας κυβερνούν αστραφτερές ελίτ, που ενδεχομένως προβάλλονται από λόμπυ και τα οποία ουσία αυτά θα εξυπηρετήσουν μόλις αναρριχηθούν στην εξουσία, ή θέλουμε να κυβερνά ο Άξιος Πολίτης, ο πετυχημένος, ο έντιμος που τον ξέρουμε, τον ζούμε και είναι προσίτος σε μας;

Έτσι, μια μεγάλη ευκαιρία μας δίδεται τον Νοέμβρη του 2010: να εγκαθιδρύσουμε ένα κομμάτι Δημοκρατίας στην χώρα μας επιλέγοντας υπεύθυνους και άξιους υποψηφίους άρχοντες!

Άσχετα το πώς βλέπει κανείς τον «Καλλικράτη», άσχετα αν αυτός εξυπηρετεί όποιες σκοπιμότητες ή έχει φανερούς, αλλά ενδεχομένως και κρυφούς στόχους, για μας τους Ενεργούς Πολίτες συνιστά Μεγάλη Ευκαιρία. Ένα νέο '74. Διότι έχουμε ένα απαξιωμένο πολιτικό σύστημα, πολιτικούς που έχουν απωλέσει το κύρος τους και πολίτες που ζητούν άρχοντες ικανούς να λύσουν τα προβλήματα της χώρας. Ας ενεργοποιηθούμε λοιπόν και ας εκλέξουμε στους Δήμους και τις Περιφέρειες υπεύθυνους, σοβαρούς και καθαρούς πολίτες για την στελέχωσή τους.

Με αυτή μας την Πράξη δεν αλλάζουμε μόνο την παρακμιακή κατάσταση που επικρατεί σε μεγάλο αριθμό των Δήμων της χώρας. Ταυτόχρονα δημιουργούμε νέες Δομές. Δομές με προοπτική ανάπτυξης. Και πλέον αυτού, υπογράφουμε και μια υποθήκη για τις επόμενες Βουλευτικές εκλογές, όποτε και αν γίνουν αυτές. Θα δημιουργήσουμε τότε, μέσα από την νέα μας συνειδητότητα, Κρατικές Δομές που θα μας βγάλουν από την μιζέρια και θα μας οδηγήσουν σε μια νέα εποχή, της Ανάπτυξης, της Αξιοπρέπειας, του Σεβασμού. Μιας εποχής αντάξιας της Ιστορίας μας.